

12 באוגוסט, 2018

דוח מנכ"ל

ימי קרב ומתיחות בעוטף עזה

מלחמת ההתשה הנערכת ברחבי הדרום כבר מספר חודשים, כולל ימי קרב מורכבים, "תפסה" את המערכות התומכות בענף ברמת מוכנות גבוהה. השיקולים של שמירה על נהלים רגילים התחלפו בשיקולי דעת ספציפיים בלא מעט נושאים, ובהם השיקול המרכזי של שמירת חיי אדם. בימים אחרונים ההתלבטויות היו מורכבות והחלטות עמדו במבחן המציאות, בעיקר במה שנוגע להמלצות הצבא. מפה אנו רוצים לחזק ולחבק את חברינו ומשפחותיהם ואת האזור כולו, ב"תפילה" לימים שקטים. בימי "צוק איתן" הפעילה ההתאחדות קבוצת מתנדבים לתחלופה לרפתות, ובחודשיים האחרונים אנו מחדשים אותה; המעוניינים - נא לפנות לענבל בהתאחדות.

מכסות 2018 ותכנון 2019

בימים הקרובים, לאחר חודשים רבים "מדי", יובאו מכסות 2018 לאישור בוועדת הכלכלה. לפי הנוהג במשך שנים, מגיעים רפתנים בשם עצמם ומביעים התנגדויות ממניעים כאלו או אחרים - בדרך כלל אינטרסנטים רק לעצמם, ללא הסתכלות ענפית רחבה, ובדרך כלל נדחים על הסף. בפעמים מעטות הצליחו לדחות ולגרור קשיים לחלוקה; הפעם אני מזהיר מפני המוטיבציות האלו - הגעה לאישור בוועדת הכלכלה היא כמעט נס. במצב הענייני הנוכחי הכולל מול הממשלה - בידה ליצור דחיות עד אי חלוקת המכסה. התנגדות "משום מקום" יכולה הפעם לבוא ולקבל חיזוק מגורמי ממשלה שונים, הנזק הצפוי הוא של עשרות מיליוני ש"ח לפחות, של קנסות עד עתה ועוד עשרות מיליונים של קנסות עתידיים. החלטות על חלוקת מכסות מגיעות מעבודה מקצועית של ועדת התכנון של מועצת החלב, ואל נא נפגע בעצמנו בכלי זה, המשמש ככלי מרכזי בשמירת התכנון. מכסת 2019, על פי הודעות רשמיות של המחלבות כרגע, מתוכננת ללא דרישות לתוספות; ההחלטה הסופית תתקבל בסוף הקיץ, בואכה החגים (אמצע ספטמבר). עלינו להתכונן בצורה שמרנית יותר לקראת השנה הבאה.

חלב ישראלי הביטחון שלי

בג"צ תנובה ותשלומי המחלבות, היום שאחרי - עדכון חמישי

כל המחלבות עדכנו את המחירים על פי התחשיב החדש.

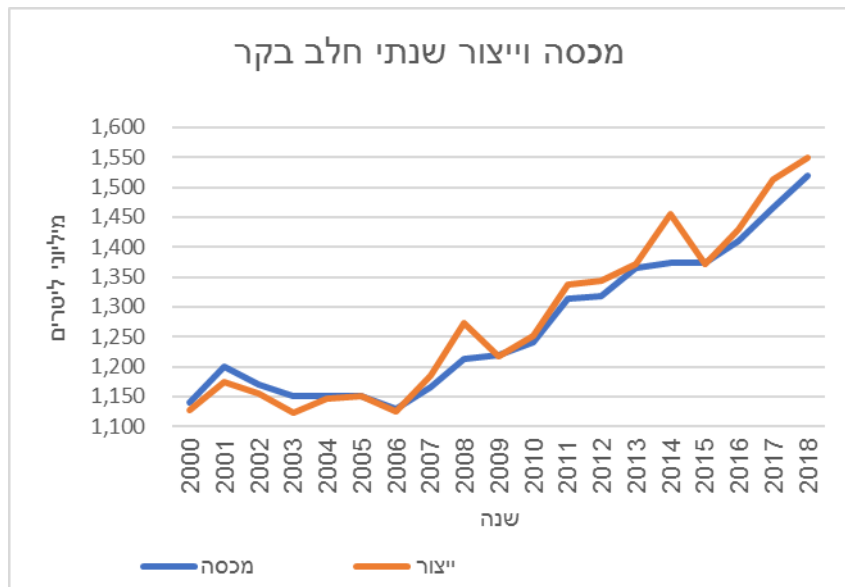
אנו מקיימים פגישות עבודה עם המחלבות לחשיבה על המשך התנהלות הענף העתידית, ונגביר מאמץ זה בתקופה הקרובה.

חוסר שיווי המשקל עם עדכון מחיר המטרה מול אי עדכון מחיר המפוקחים והבנה המוחלטת שלנו של הקשר בין הדברים, הוא מרכיב מרכזי בהתנהלות "ביום שאחרי" הבג"צ, אם לא יעודכנו המחירים המפוקחים; ברור לכולנו: עליית המחיר לצרכנים היא פתרון רע ולא מבשר טובות ליציבות הענף, ולכן על החשיבה הענפית לגבי הסדרתו על נושא זה חובה להיות בסדר עדיפות גבוה.

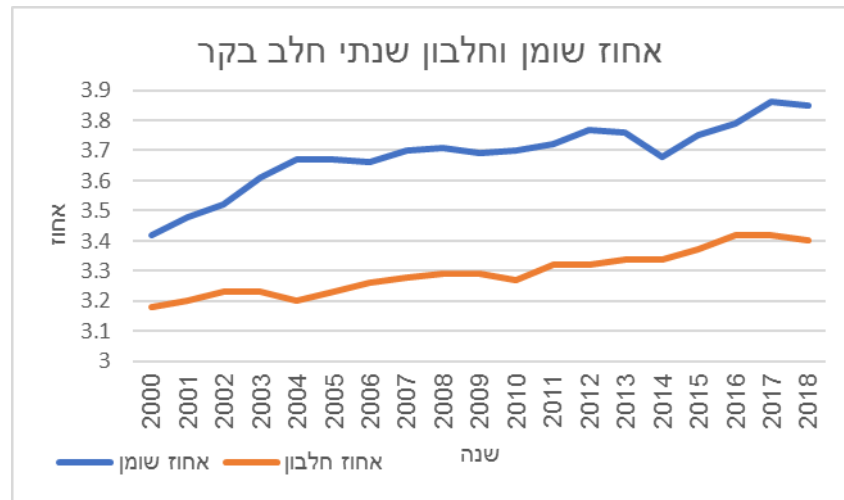
סקירה כלכלית - אתגרי הענף - הסדרת הענף

לטובת הכלל ובעזרתו של אפרים עזרא בחרתי להציג בפניכם תמונה כלכלית של הענף, נכון להיום, מול האתגרים האמתיים וההשפעה על התכנון העתידי של כל רפת בפני עצמה.

1. מצב ייצור חלב ומכסה

חלב ישראלי הביטחון שלי

החל משנת 2006 ועד 2018 הענף נהנה מגידול בייצור ובמכסה - ממכסה של 1,130 מיליון ליטר ל-1,520. קצב הגידול הממוצע לשנה בשנים 2000-2018 שווה ל-1.85% במונחי ליטר חלב ול-2.83% בק"ג שומן+חלבון.

2. עודפים

בשנים 2008, 2014 ו-2018 נוצרו במערכת עודפים גדולים של אבקת חלב המחייבים פינוי בעלות גבוהה מאוד. בדרך כלל בשנה העוקבת לאחר שנה שבה יש עודפים גדולים, מדיניות הייצור תהיה מצומצמת (ריסון). הריסון מתבטא באי עלייה במכסה (הייתה שנה שנרשמה ירידה) ובמדיניות חלב עודף מצומצמת (רצועה צרה ותשלום נמוך).

3. מחירים עולמיים

עלות פינוי עודפים תלויה במידה רבה במחירי חומרי הגלם העולמיים. החל משנת 2011 העודפים הם במונחי אבקת חלב. פרט לשנת 2018, היה מחסור שולי בחמאה (1,000-2,000 טון).
3.1 חמאה - יבוא חמאה נעשה מאירופה שבה המחיר לטון (בשנה וחצי אחרונות) הוא 500-7,000 דולר. במחיר כזה כדאי לצרכני השוק המקומי לרכוש את החמאה ממועצת החלב.
3.2 אבקת חלב - מחיר נמוך יחסית: 1,500-2,000 דולר לטון. כאמור, העודף בארץ הוא באבקת חלב, ובמחירים הנ"ל עלות פינוי העודפים המקומיים גבוהה מאוד - 10-15 מיליון ₪ לאלף טון, מה שיגרור את שחיקת קרנות הוויסות אל מתחת לקו האדום כבר במהלך 2019.

חלב ישראלי הביטחון שלי

4. יבוא

יבוא מוצרי חלב בקר בכלל וגבינות קשות בפרט נמצא בעלייה. כל מכסות יבוא הגבינות הקשות עם אפס מכס, כלומר - כ-20% מהשוק, נוצלו בשנת 2018.

סיכום מה צפוי?

1. גידול באוכלוסייה בקצב של 1.8% לשנה - תואם את העלייה השנתית במכסות ובייצור החלב.
  2. מנוע הצמיחה החשוב של הענף ב-15 השנים האחרונות היה גבינות קשות. בשנים האחרונות קיימת פגיעה בשיווק גבינות קשות (ייבוא) מתוצרת מקומית. העלייה המקומית בשיווק גבינות קשות נעצרה.
  3. ייצור חלב כללי ומכסות: בגלל (2) ו-(5) הייצור המקומי עלול להיפגע; הסכם לוקר מסתיים בסוף שנת 2019 ואתו כל מגבלות היבוא, כולל חומרי הגלם, וכולו בשליטת המדינה וללא שום הסכם השומר על הייצור המקומי; גם פה צריך ניסיון הסדרה מוקדם ככל האפשר; צריך לומר: חומרי הגלם גם היום לא מוגנים בהסכם כמו אבקת חלב - רק הבנה של משרד האוצר על המשך התכנון בענף הובילה אותו לא להשתמש בפתיחת מרכיב בסיס זה בצורה חד צדדית. מה יעשו בלי הסכם בסוף 2019? הפתרונים אצלם.
  4. מחיר המטרה: מנגנון מחיר המטרה הנוכחי יישמר עד הרבעון ה-3 של שנת 2019. המנגנון עשוי/עלול להשתנות. סביר להניח שכל הסכם שייחתם עלול לפגוע במחיר המטרה באחד או בשניים מהאופנים: (א) הורדה מנהלתית (בדומה למתווה לוקר/רפורמה), (ב) בחישוב מחיר המטרה - הגדרה מחמירה של אוכלוסיית המשקים בסקר הרווחיות. לדוגמה: רק משקים עם מכסה של 1.3 מיליון ליטר ומעלה ישתתפו בסקר; רק בסקר 2025 על פי הצעת ההסכם הקיים, או בניית שיטת חישוב "רזה" של מנגנון מחיר המטרה על פי הוועדה לפיקוח המחירים בשנה הבאה.
- על פי ההיסטוריה תקופת זמן הפגיעה הייתה תחומה, ולאחריה חזרנו למסלול הרגיל של חישוב מחיר המטרה בתוך הסכם או רפורמה.

חלב ישראלי הביטחון שלי

5. בכוונת האוצר ומשרד החקלאות להשאיר את התכנון מחד, ולהקל ביבוא משמעותית מאיךך (תחרות) בתוך הסכם וגם בימים בלי הסכם.
6. מחירים עולמיים? כיום מחיר החמאה גבוה ומחיר האבקה נמוך. בעתיד? בטווח הקצר מלאי החמאה בשוק האירופי E-25 שואף לאפס, יש שיטענו שבטווח זה מחיר החמאה יישאר גבוה. "תחזיות": בתחילת 2008 מחיר האבקה היה גבוה מאוד (בארץ היו באותה העת עודפים גדולים) ולקראת סוף השנה המחיר התרסק כתוצאה ממשבר עולמי.
7. החרגה מתקנות השפכים מסתיימת בסוף שנה וצריך לקחת בחשבון הכלכלי שבלי פתרון מרכיב הקנסות עלול להיות משמעותי. אנו פועלים להחרגה נוספת "בתנאי מזג האוויר" הקיימים בענף. ללא הסדרה עם הממשלה כל דבר נקלע לקשיים ולעיכובים, ועל כל אחד מוטלת האחריות לבחון את עצמו מול איום זה.

לסיכום:

השנים הקרובות יהיו מאתגרות; ההתאחדות הובילה הסדרה כדי ליצור יכולת תכנון ענפית כלכלית לפחות עד שנת 2030 (הסכם עד 2026 ובמקרה הרע תקופת מעבר של עוד כמה שנים). בלי הסדרה ארוכת טווח ובלי הסכמות המדינה, ניגרר לאי וודאות.

מצד שני חוסנו של הענף הוא גדול, ורק לדוגמה - בתהליך הניוד הנוכחי הביקוש למכסות היה פי שלושה מהכמות המוצעת, כך שהסתיים בחלוקה של 33 אחוז למבקש.

דבר זה מביא לשאלה נוספת ודרמטית על הנרטיב של אי הסכמה להסכם חדש - בגלל שייווצר מצב של פרישה המונית, עניין שלא מתכתב עם המציאות!

שבוע טוב לכולם

אביתר דותן

חלב ישראלי הביטחון שלי